

prof. dr hab. inż. JERZY S. MICHALIK
Centralny Instytut Ochrony Pracy
– Państwowy Instytut Badawczy

System przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym – nowe regulacje prawne (1)

W serii artykułów opublikowanych w *Bezpieczeństwie Pracy* [1-6] przedstawiono i skomentowano główne postanowienia dotyczące systemu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, ustanowionego w Polsce na mocy przepisów ustawy – *Prawo ochrony środowiska* [7] oraz ustawy o *wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw* [8], które wprowadziły w Polsce wymagania Unii Europejskiej ustalone w *Dyrektywie Seveso II* (96/82/WE) [9].

W publikowanych obecnie dwóch kolejnych artykułach z tej serii zostaną przedstawione postanowienia dotyczące systemu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym zawarte w ustawie z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw [10], a także w rozporządzeniach ministra środowiska oraz ministra gospodarki, pracy i polityki społecznej.

Nowe terminy wykonania głównych procedur i opracowania dokumentów

Ustawa z dnia 19 grudnia 2002 r. [10] weszła w życie w lutym 2003 roku, wprowadzając szereg zmian do kilku ustaw, m.in. do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska* [7], ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o *wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianach niektórych ustaw* [8] oraz, przede wszystkim, do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o *odpadach* [11].

W art. 4 tej ustawy [10] zawarto postanowienia zmieniające nieracjonalnie krótkie terminy realizacji głównych procedur i dokumentów systemu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, (na co autor zwracał wcześniej uwagę [3, 12]), ustanowione w odniesieniu do zakładów zwiększonego (ZZR)

i dużego (ZDR) ryzyka wystąpienia poważnej awarii, funkcjonujących w dniu wejścia w życie ustawy – *Prawo ochrony środowiska* [7] oraz ustawy o *wprowadzeniu tej ustawy* [8], tzn. w dniu 1 października 2001 r.

Nowe terminy dotyczą programu zapobiegania awariom, raportów o bezpieczeństwie oraz wewnętrznych i zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych:

- 30 września 2003 r. – przekazanie przez prowadzących ZZR oraz ZDR programu zapobiegania awariom, odpowiednio – komendantowi powiatowemu lub wojewódzkiemu PSP oraz do WIOŚ

- 30 czerwca 2003 r. – przekazanie przez prowadzących ZDR raportu o bezpieczeństwie komendantowi wojewódzkiemu PSP oraz do WIOŚ

- 30 czerwca 2003 r. – opracowanie i przekazanie przez prowadzących ZDR komendantowi wojewódzkiemu PSP oraz do WIOŚ wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych

- 30 czerwca 2003 r. – przekazanie komendantowi wojewódzkiemu PSP przez prowadzących ZDR informacji niezbędnych do opracowania zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych

- 31 grudnia 2003 r. – opracowanie i przyjęcie przez komendantów wojewódzkich PSP zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych.

Rozporządzenia ministra środowiska dotyczące poważnych awarii

Minister środowiska wydał w 2002 r. dwa rozporządzenia:

- z dnia 4 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji wymaganych do podania do publicznej wiadomości przez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej [13]

- z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska [14].

Publikacja opracowana w ramach zadań programu służb państwowych objętych programem wieloletnim pt. „Dostosowywanie warunków pracy w Polsce do standardów Unii Europejskiej” dofinansowywanym przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w latach 2002–2004. Główny koordynator: Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy

Informowanie społeczeństwa

W rozporządzeniu ministra środowiska z dnia 4 czerwca 2002 r. [13] określono szczegółowy zakres oraz sposób i formę (w postaci tabel), które komendant wojewódzki PSP stosuje, podając do wiadomości publicznej następujące informacje wymagane przez przepisy art. 267 ustawy – *Prawo ochrony środowiska* [7]:

- 1) o zamieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie danych o aktualizowanym co-rocennie rejestrze substancji niebezpiecznych znajdujących się w zakładach zlokalizowanych na obszarze województwa,

- 2) o zamieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie danych o decyzji ustalającej grupy zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku, których zlokalizowanie w niedużej odległości od siebie może zwiększyć prawdopodobieństwo wystąpienia awarii przemysłowej lub pogłębić jej skutki,

- 3) o zatwierdzonych raportach o bezpieczeństwie lub ich zmianach,

- 4) o przyjętych zewnętrznych planach operacyjno-ratowniczych lub ich zmianach,

- 5) o instrukcjach w sprawie postępowania mieszkańców na wypadek wystąpienia awarii. Zgodnie z § 6 rozporządzenia, instrukcje o postępowaniu mieszkańców na wypadek wystąpienia awarii przemysłowej powinny zawierać w szczególności informacje dotyczące: rodzajów zagrożeń możliwych do wystąpienia w zakładach o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku, sposobów powiadamiania i alarmowania mieszkańców, sposobów zachowania się mieszkańców, wykazu telefonów alarmowych oraz adresów i telefonów wojewódzkich, powiatowych i gminnych organów i służb odpowiedzialnych za podjęcie działań operacyjno-ratowniczych, innych spraw ważnych dla bezpieczeństwa mieszkańców.

Zgłaszanie poważnych awarii do GIOŚ

Rozporządzenie ministra środowiska (MŚ) z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) [14], wydane na podstawie ustawy o *Inspekcji Ochrony Środowiska* [15] zmiennej w związku z postanowieniami ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. [8] dotyczy, co należy podkreślić, wszystkich poważnych awarii, a więc nie tylko przemysłowych, lecz także awarii we wszystkich rodzajach transportu substancji niebezpiecznych.

W rozporządzeniu tym zostały określone:

1) kryteria charakteryzujące poważne awarie, objęte obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ przez organy administracji właściwe do zwalczania poważnych awarii,

2) terminy zgłoszenia poważnych awarii,

3) zakres informacji zawarty w zgłoszeniu o poważnej awarii.

A oto najważniejsze postanowienia tego rozporządzenia.

Przede wszystkim należy podkreślić, że obowiązek zgłoszenia poważnej awarii do GIOŚ ciąży na organach administracji, właściwych do zwalczania poważnych awarii. Rozporządzenie ustanowiło kryteria charakteryzujące poważne awarie, objęte obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ. Jest to niezwykle istotne postanowienie, gdyż jest to *de facto ilościowa definicja poważnej awarii*, w tym również poważnej awarii przemysłowej, obowiązująca w Polsce. Z tego względu zapisy § 2 omawianego rozporządzenia MŚ zostaną przytoczone z niewielkimi tylko skrótami i zmianami redakcyjnymi.

I tak, obowiązkiem zgłoszenia są objęte poważne awarie, które miały miejsce w kraju, o ile spełniają jedno z następujących kryteriów (definicja poważnej awarii):

1) były następstwem pożaru, eksplozji lub uwolnienia w trakcie procesu przemysłowego co najmniej 5% ilości jednej z substancji niebezpiecznych decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o dużym ryzyku wystąpienia awarii na podstawie rozporządzenia ministra gospodarki w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej [5, 16],

2) były następstwem pożaru, eksplozji lub uwolnienia w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu dowolnej ilości co najmniej jednej z substancji niebezpiecznych wymienionych w rozporządzeniu ministra gospodarki (MG) z dnia 9 kwietnia 2002 r. [5, 16], jeżeli powodują co najmniej jeden z następujących rodzajów:

a) skutki wobec osób:

- śmierć co najmniej jednej osoby
- zranienie co najmniej 6 osób w zakładzie i hospitalizacja przynajmniej jednej z tych osób przez co najmniej 24 godziny

- hospitalizacja co najmniej jednej osoby spoza zakładu przez co najmniej 24 godziny

- ewakuacja przynajmniej 250 osób na czas dłuższy niż 2 godziny albo innej liczby osób, jeżeli iloczyn liczby osób i czasu ewakuacji (określonego w godzinach) wynosi co najmniej 500

- uwięzienie rozumiane jako odcięcie od otoczenia zewnętrznego przynajmniej 250 osób na czas dłuższy niż 2 godziny albo innej liczby osób, jeżeli iloczyn liczby osób i czasu uwięzienia (określonego w godzinach) wynosi co najmniej 500

- pozbawienie przynajmniej 500 osób wody do picia, energii elektrycznej, gazu lub połączeń telefonicznych przez czas dłuższy niż 2 godziny albo innej liczby osób, jeżeli iloczyn liczby osób i czasu przerwania dostaw wody do picia, energii elektrycznej, gazu lub połączeń telefonicznych (określony w godzinach) wynosi co najmniej 1000;

b) szkody w środowisku:

- trwałe uszkodzenie lub zniszczenie środowiska, o powierzchni co najmniej 1 ha, z zastrzeżeniem poniższych punktów

- trwałe uszkodzenie lub zniszczenie obiektu poddanego pod ochronę, na podstawie przepisów o ochronie przyrody, w drodze uznania za:

- pomnik przyrody
- stanowisko dokumentacyjne

- trwałe uszkodzenie lub zniszczenie jednego lub kilku elementów przyrodniczych środowiska, bez względu na wielkość uszkodzonej lub zniszczonej powierzchni, na obszarze poddanym pod ochronę na podstawie przepisów o ochronie przyrody, stanowiącym:

- park narodowy
- rezerwat przyrody
- park krajobrazowy
- obszar chronionego krajobrazu
- użytek ekologiczny
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy

- zanieczyszczenie śródlądowych wód powierzchniowych lub wód morskich:

- ciekłu naturalnego lub kanału, na długości co najmniej 5 km

- jeziora lub innego naturalnego zbiornika wodnego albo sztucznego zbiornika usytuowanego na wodach płynących, o powierzchni co najmniej 1 ha

- delty o powierzchni co najmniej 2 ha

- morskich wód wewnętrznych lub wód morza terytorialnego albo strefy wybrzeża morskiego, o powierzchni co najmniej 2 ha

- zanieczyszczenie poziomów wodonośnych wód podziemnych na obszarze ich zalegania, o powierzchni co najmniej 1 ha;

c) szkody w mieniu:

- uszkodzenie lub zniszczenie mienia w zakładzie, w którym wystąpiła awaria, o wartości strat w wysokości przynajmniej 8 mln zł

- uszkodzenie lub zniszczenie mienia poza terenem zakładu, w którym wystąpiła awaria:
  - o wartości strat w wysokości przynajmniej 2 mln zł lub
  - uszkodzenie zabudowań mieszkalnych w stopniu uniemożliwiającym dalsze ich użytkowanie;

d) negatywne skutki wykraczające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3) były następstwem uwolnienia w trakcie magazynowania lub transportu dowolnej substancji, która ze względu na swoje właściwości lub ilość może być niebezpieczna dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, prowadząc przynajmniej do jednego ze skutków spośród rodzajów skutków, o których mowa wyżej (punkty a–d).

Omawiane rozporządzenie ministra środowiska [14] wprowadziło następujące regulacje dotyczące sposobu, trybu i terminów zgłaszania poważnych awarii do GIOŚ:

- organy administracji, właściwe do zwalczania poważnych awarii, zgłaszają do GIOŚ, za pośrednictwem wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska (WIOS), wystąpienie poważnej awarii niezwłocznie, lecz nie później niż do godz. 10.00 dnia następnego, po dniu wystąpienia awarii

- zakres informacji, jaki powinien być zawarty w zgłoszeniu, został określony we wzorze stanowiącym załącznik do rozporządzenia

- ustalony w omawianym rozporządzeniu sposób i tryb zgłaszania do GIOŚ informacji nie dotyczy poważnych awarii będących następstwem uwolnienia substancji szkodliwych lub niebezpiecznych dla życia albo zdrowia ludzi i środowiska ze statku morskiego. Kwestie te regulują odrębne przepisy.

Rozporządzenie [14] wprowadza obowiązek przekazania do GIOŚ, w terminie jednego miesiąca od dnia wystąpienia poważnej awarii, przez organ prowadzący akcję zwalczania poważnej awarii (za pośrednictwem WIOS), informacji uzupełniającej o tej awarii. Ramowy zakres informacji uzupełniającej jest identyczny, jak w przypadku niezwłocznego zgłoszenia poważnej awarii. W odniesieniu do obu dokumentów obowiązuje ten sam załącznik do rozporządzenia.

Załącznik do rozporządzenia MG [14] zawiera wzory 9 tabel służących do zgłoszenia poważnej awarii (lub do sporządzenia informacji uzupełniającej). Tabele dotyczą:

- określenia rodzaju zdarzenia, które spowodowało zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska
- określenia rodzaju działalności, w wyniku której wystąpiła poważna awaria
- określenia miejsca wystąpienia poważnej awarii
- określenia rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, które przedostały się do środowiska
- określenia rodzaju i zakresu skutków poważnej awarii: wobec osób, szkód w środowisku, szkód w mieniu, skutków wykraczających poza terytorium kraju
- opisu podjętych pilnych działań ratowniczych.

W przypadku informacji uzupełniającej, przekazywanej przez organ prowadzący akcję zwalczania poważnej awarii, uwzględniając czas umożliwiający dokładne wyjaśnienie okoliczności i przebiegu awarii, określenie skutków awarii oraz ocenę działań ratowniczych, a także mając na względzie wymagany w załączniku zakres tej informacji, należy uznać, że informacja uzupełniająca jest dokumentem określonym w *Dyrektywie Seveso II* [9] jako raport poawaryjny.

Na zakończenie prezentacji postanowień rozporządzenia ministra środowiska w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ [14] należy podkreślić, że odnosi się ono do **poważnej awarii** bez przymiotnika *przemysłowa*. Tak więc podane tam kryteria, czyli definicja poważnej awarii, mają uniwersalne zastosowanie i dotyczą każdej awarii z udziałem substancji ujętych w rozporządzeniu ministra gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej [16].

Należy jednak zwrócić szczególną uwagę na zapis zawarty w § 2 pkt. 3 tego rozporządzenia [14] określający poważną awarię (definicja poważnej awarii). Otóż, zgodnie z tym zapisem, do kategorii poważnej awarii będą zaliczone także zdarzenia polegające na uwolnieniu w trakcie magazynowania lub transportu **dowolnej substancji niebezpiecznej dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska**, jeśli zdarzenie takie spowoduje przynajmniej jeden ze skutków wymienionych wcześniej pod literami **a–d**.

Oznacza to, że w tym przypadku, nie muszą to być substancje „sewesowskie”, czyli ujęte w kryteriach kwalifikacyjnych

zawartych w rozporządzeniu MG z dnia 9 kwietnia 2002 r. [16], lecz mogą to być także inne substancje chemiczne zaklasyfikowane jako niebezpieczne [17,18]. Z zapisu dyskutowanego § 2 pkt. 3 wynika, że termin *poważna awaria* dotyczy także zdarzeń, w których skutki określone pod literami **a–d** mogą być spowodowane przez inne, niż chemiczne, substancje niebezpieczne.

Ten wniosek wypływa z definicji substancji niebezpiecznej, zawartej w art. 3, pkt. 37 ustawy – *Prawo ochrony środowiska* [7]:

„37) **substancja niebezpieczna** – rozumie się przez to jedną lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą, w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nimi, spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska; substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad, a także substancja powstała w wyniku awarii”.

Termin *poważna awaria*, podlegająca zgodnie z rozporządzeniem MŚ [14] zgłoszeniu, dotyczy zatem również zdarzeń, w których skutki określone pod literami **a–d** (przynajmniej jeden z tych skutków) mogą być następstwem uwolnienia w trakcie magazynowania lub transportu substancji (lub mieszaniny substancji) innych niż ujętych w rozporządzeniu MG [16]. Mogą to być m.in. odpady niebezpieczne, substancje biologiczne (np. mikroorganizmy) i inne.

Należy zwrócić uwagę, że omawiane przepisy nie dotyczą poważnych awarii z udziałem substancji promieniotwórczych. Zgodnie z art. 2 ustawy – *Prawo ochrony środowiska* [7], przepisów tej ustawy (z wyjątkami dotyczącymi *dostępu do informacji* oraz *państwowego monitoringu środowiska* – dział IV – *informacje o środowisku*) nie stosuje się do spraw uregulowanych w przepisach ustawy – *Prawo atomowe* [19]. W ustawie – *Prawo atomowe*, w odniesieniu do zdarzeń awaryjnych z udziałem materiałów jądrowych, substancji promieniotwórczych i innych, powodujących zagrożenia związane z promieniowaniem jonizującym, określonych jako **zdarzenia radiacyjne**, zostały ustalone odrębne zasady (Rozdział 11 – *Postępowanie w przypadku zdarzeń radiacyjnych*) [19].

Omawiane rozporządzenie ministra środowiska [14] dotyczy więc awarii w dowolnym obiekcie stacjonarnym (zakładzie, włączając w to obiekty magazynowe), czyli poważnej awarii przemysłowej, ale tak-

że poważnej awarii w transporcie substancji niebezpiecznych – lądowym (kolejowym i drogowym), wodnym (morskim i śródlądowym) oraz powietrznym.

Należy jeszcze zwrócić uwagę, że, zgłaszając poważną awarię do GIOŚ, należy podać informację o wszystkich substancjach chemicznych zaklasyfikowanych jako niebezpieczne [17,18] oraz o innych substancjach niebezpiecznych, a więc nie tylko o tzw. „sewesowskich”, czyli ujętych w rozporządzeniu MG z dnia 9 kwietnia 2002 r. [16], które w trakcie awarii zostały uwolnione do środowiska. Taki wniosek wypływa z tabeli nr 4 („*Rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych, które przedostały się do środowiska*”), zamieszczonej w załączniku do rozporządzenia MŚ z dnia 30 grudnia 2002 r. [14]. Nie ma bowiem w tekście omawianego rozporządzenia, ani w uwagach do tabel formularza zgłoszenia poważnej awarii, zastrzeżenia ograniczającego wykaz substancji niebezpiecznych, które należy wykazywać.

W podsumowaniu dyskusji postanowień rozporządzenia MŚ z dnia 30 grudnia 2002 r. [14] należy stwierdzić, że zapis omawianego § 2 pkt. 3 sprawił, iż polska definicja poważnej awarii obejmuje znacznie szerszy krąg zdarzeń awaryjnych podlegających zgłoszeniu niż ten, który został uznany jako poważna awaria w Unii Europejskiej (załącznik VI do *Dyrektywy Seveso II* [9]).

W kolejnym artykule z tego cyklu zostaną omówione postanowienia nowych rozporządzeń ministra gospodarki, pracy i polityki społecznej, dotyczących raportów o bezpieczeństwie oraz wewnętrznych i zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych.

PIŚMIENNICTWO

- [1] Michalik J. S. *Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym. Nowe polskie przepisy*. Bezpieczeństwo Pracy 9(363), 2001, s. 7-10
- [2] Michalik J. S. *System przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym w Polsce (1)*. Bezpieczeństwo Pracy 11(364), 2001, s. 14-18
- [3] Michalik J. S. *System przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym w Polsce (2)*. Bezpieczeństwo Pracy 12(365), 2001, s. 18-21
- [4] Michalik J. S. *System przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym w Polsce (3)*. Bezpieczeństwo Pracy 1(366), 2002, s. 11-16
- [5] Michalik J. S. *Obiekty zagrażające poważną awarią przemysłową. Nowe kryteria kwalifikacyjne*. Bezpieczeństwo Pracy 2(367), 2002, s. 16-19
- [6] Michalik J. S.: *System przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym – przepisy szczegółowe*. Bezpieczeństwo Pracy 9(374), 2002, s. 22-25

[7] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. DzU nr 62, poz. 627

[8] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. DzU nr 100, poz. 1085

[9] Council Directive 96/82/EC on the control of major-accident hazards involving dangerous substances. OJ L 10, 14.01.1997, p. 13. Tekst polski: Dyrektywa Rady 96/82/WE dotycząca zarządzania zagrożeniami poważnymi awariami z udziałem substancji niebezpiecznych. CIOP, Warszawa 1998

[10] Ustawa z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw. DzU z 2003 r., nr 7, poz. 78

[11] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. DzU nr 62, poz. 628

[12] Michalik J. S., Domański W. *Program zapobiegania awariom i system zarządzania bezpieczeństwem w zakładach zwiększonego oraz dużego ryzyka poważnej awarii przemysłowej*. CIOP, Warszawa 2002

[13] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji wymaganych do podania do publicznej wiadomości przez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej. DzU nr 78, poz. 712

[14] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. DzU z 2003 r. nr 5, poz. 58

[15] Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. DzU z 2002 r. nr 112, poz. 982, nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271

[16] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. DzU nr 58, poz. 535

[17] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 3 lipca 2002 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem. DzU nr 129, poz. 1110; Wykaz substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem. Załącznik do DzU nr 129, poz. 1110. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2002

[18] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów niebezpiecznych. DzU nr 140, poz. 1172

[19] Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe. DzU z 2001 r. nr 3, poz. 18

Fot. Stanisław Jabłkowski

Rada Ochrony Pracy na swoim kolejnym posiedzeniu, w dniu 10 czerwca br. omawiała problem bezpieczeństwa pracy w górnictwie.

Informację na temat wypadkowości i stanu bezpieczeństwa w górnictwie przedstawił Wojciech Bradecki, szef Wyższego Urzędu Górniczego, zaś Anna Hintz, Główna Inspektor Pracy poinformowała obecnych na posiedzeniu o stanie warunków pracy w górnictwie w świetle kontroli PIP.

W posiedzeniu Rady wzięli także udział zaproszeni przedstawiciele partnerów społecznych – związków zawodowych i organizacji pracodawców.

Poseł **Zbigniew Janowski**, przewodniczący Rady Ochrony Pracy prowadzący to posiedzenie, poinformował zebranych, że wcześniej, na początku czerwca br. na Śląsku odbyło się posiedzenie Prezydium Rady z udziałem osób związanych z górnictwem i ochroną pracy.

Mówiąc na wstępie o roli jaką spełnia Rada Ochrony Pracy przypomniał, że podstawą jej skutecznego działania może być rzeczywiste zaangażowanie partnerów społecznych, instytucji rządowych i władz samorządowych, korzystanie z opinii, pomysłów i postulatów instytucji o charakterze eksperckim oraz wywieranie wpływu na parlament i instytucje administracji państwowej. O skuteczności tego wpływu decyduje jednak poparcie, jakiego udzielają Radzie partnerzy społeczni.

Praca w górnictwie nigdy nie była i nie będzie w pełni bezpieczna, dopóki w procesie wydobywania będzie bezpośrednio uczestniczył człowiek w tak ekstremalnych warunkach środowiska.

Czy jednak w górnictwie uczyniono wystarczająco wiele, aby zagrożenia ograniczyć do minimum? Jakie działania i środki są potrzebne, jak powinna być prowadzona profilaktyka i opieka medyczna, czy istniejący system zapewnia bezpieczeństwo w górnictwie? Czy wymaga on usprawnienia, czy trzeba stworzyć nowy, doskonalszy i jak Rada Ochrony Pracy może przyczynić się do poprawy istniejącej sytuacji? – to pytania, na które próbowano odpowiedzieć podczas tego posiedzenia.

W 2002 roku zanotowano w górnictwie ogółem 3108 wypadków, w tym 39 śmiertelnych i 37 ciężkich. Było ich więcej niż w 2001 roku. Większość wypadków miała miejsce w województwie śląskim w kopalniach węgla kamiennego. Wskaźnik częstości wypadków przy pracy, mierzony liczbą poszkodowanych na 1000 zatrudnionych w górnictwie był w 2002 roku ponad dwukrotnie wyższy niż w całej gospodarce, zaś wskaźnik zachorowalności, mierzony liczbą chorób zawodowych na 100 tys. zatrudnionych, był ponad pięciokrotnie wyższy. Wskaźnik zagrożenia zawodowego w górnictwie (liczba osób pracujących w warunkach narażenia na działanie czynników szkodliwych na 1000 zatrudnionych) był w górnictwie, wg GUS, czterokrotnie wyższy od wskaźnika w całej gospodarce. Wskaźniki wypadkowości oraz statystyki dotyczące chorób zawodowych w górnictwie kopalni podstawowych nie mówią wszystkiego, bowiem znaczna część zdarzeń i przypadków wymyka się statystyce.

W. Bradecki, szef Wyższego Urzędu Górniczego przypomniał tragiczne wypadki zbiorowe, które miały miejsce w 2002 r. spowodowane wybuchem pyłu węglowego i zapaleniem metanu.

Wybuch pyłu w kopalni jest wielkim zagrożeniem. Ostatnia wielka katastrofa miała miejsce w 1987 roku w kopalni Mysłowice, gdzie zginęło 18 górników.